

components of the readiness of maritime industry specialists for professional foreign language communication, taking into account the specifics of future professional activity and the dynamics of changes in the global maritime industry.

Keywords: *readiness, professional foreign language communication, maritime industry, components of readiness, motivational, cognitive, communicative, reflective.*

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-udu-164.2025.11>

УДК 378.147:37.091.212(4ЄС)(477)

Козир М. В.

ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Стаття присвячена порівняльному аналізу сучасних тенденцій підготовки магістрів у країнах Європейського Союзу та Україні в контексті інтеграції до Європейського простору вищої освіти (ЄПВО). Розкрито основні напрями трансформацій: посилення компетентнісного підходу, міждисциплінарність, практико-орієнтовані моделі навчання, цифровізація та інтернаціоналізація освітніх програм другого циклу. Наголошено на важливості врахування національних особливостей систем освіти держав-членів ЄС, що поєднують спільні європейські стандарти з власними історико-культурними й економічними чинниками. Значну увагу приділено міжнародним документам (Паризьке комюніке, ESG, звіти Європейської комісії, OECD, UNESCO, Eurydice), які визначають стратегічні орієнтири модернізації магістерської освіти, підкреслюючи необхідність розвитку професійних, соціальних і міждисциплінарних компетентностей для сталого розвитку суспільства. Розкрито ключові положення законодавства України («Про вищу освіту», «Про освіту»), Стратегії розвитку вищої освіти 2022–2032, Концепції розвитку вищої освіти 2021–2031, Національної рамки кваліфікацій, що забезпечують нормативну основу реформ. Показано роль НАЗЯВО у підвищенні якості програм та поступовому наближенні їх до європейських стандартів. Автори підкреслюють актуальність дослідження у зв'язку з викликами євроінтеграції, воєнного стану та трансформації освітньої системи України. Визначено, що аналіз досвіду ЄС дає змогу адаптувати ефективні практики для модернізації національної магістерської освіти, підвищення конкурентоспроможності випускників, посилення їхньої мобільності та інноваційного потенціалу.

Зроблено висновок про те, що магістерська освіта є важливим чинником у підготовці висококваліфікованих фахівців, спроможних сприяти розвитку інноваційних економік та забезпечувати сталість суспільного поступу. Водночас Україна, дотримуючись євроінтеграційного напрямку, має необхідні передумови для гармонізації підготовки магістрів із вимогами європейського освітнього простору.

Ключові слова: Болонський процес; Європейський Союз; інтернаціоналізація; компетентнісний підхід; магістерська освіта; освітні реформи; тенденції; цифровізація.

Європейський простір вищої освіти (ЄПВО), започаткований Болонським процесом, визначив нові підходи до структури, змісту та результатів підготовки фахівців з вищої освіти, зокрема магістрів. На сучасному етапі актуальним є порівняльно-педагогічне дослідження тенденцій підготовки магістрів у країнах

Європейського Союзу, з метою виявлення закономірностей, інноваційних практик, а також можливостей їхньої адаптації в українському освітньому просторі.

На особливу увагу заслуговують такі напрями змін, як посилення компетентнісного підходу, впровадження практико-орієнтованих моделей навчання, розвиток міждисциплінарності у вивченні предметів, цифровізації освітнього процесу та акцент на інтернаціоналізації програм другого циклу вищої освіти тощо. Європейські країни демонструють як спільні тенденції, визначені рамками Європейського простору вищої освіти, так і національні особливості, пов'язані з історичними, соціально-культурними та економічними чинниками кожної країни-члена.

Аналіз сучасного стану підготовки магістрів у країнах Європейського Союзу свідчить про наявність певної проблеми, де з одного боку зростає попит на гібридні спеціальності, з іншого – освітні стандарти залишаються досить консервативними; більшість програм формують результати навчання, але методи їхньої перевірки часто не відповідають компетентнісному підходу. Відтак, інтеграція України в європейський освітній простір, значущість врахування новітніх тенденцій у підготовці магістрів, важливість вивчення досвіду Європейського Союзу з цього питання задля подальшої адаптації до національного контексту, а також недостатня теоретична розробленість проблеми зумовили актуальність теми дисертаційної роботи «Тенденції підготовки магістрів у країнах Європейського Союзу».

Об'єктом дослідження є підготовка магістрів в країнах Європейського Союзу. *Предметом* – тенденції підготовки магістрів в країнах Європейського Союзу задля врахування конструктивних ідей у системі вищої освіти України. *Мета дослідження* полягає у тому, щоб на основі цілісного наукового аналізу дослідити тенденції підготовки магістрів в країнах Європейського Союзу задля врахування конструктивних ідей в системі вищої освіти України.

Відповідно до об'єкта, предмета, мети заплановано виконання таких основних завдань дослідження:

1. З'ясувати стан дослідження обраної проблеми у педагогічній теорії та практиці.
2. Здійснити аналіз базових понять дослідження в європейському й українському просторі вищої освіти.
3. Обґрунтувати класифікацію країн Європейського Союзу щодо реалізації підготовки магістрів.
4. Визначити критерії порівняння тенденцій підготовки магістрів в країнах Європейського Союзу та Україні.
5. Дослідити зміст, форми й методи підготовки магістрів у кожній групі країн Європейського Союзу та Україні.
6. Узагальнити тенденції підготовки магістрів в країнах Європейського Союзу та Україні.
7. Здійснити порівняння тенденцій підготовки магістрів в країнах Європейського Союзу та Україні.

У сучасних умовах зростаючої ролі міжнаціонального співробітництва, питання підготовки фахівців другого рівня вищої освіти – магістрів – набуває особливої значущості, оскільки на цьому рівні закладаються фундаментальні міждисциплінарні, професійні та соціальні компетентності, необхідні для ефективної участі магістрів у сталому розвитку суспільства.

У документах Болонського процесу, зокрема в Паризькому комюніке (2018), підкреслюється необхідність оновлення магістерських програм у напрямі інтернаціоналізації, цифровізації, посилення міжгалузевих зв'язків та практичної спрямованості освітнього процесу. Одним із пріоритетів визнано розвиток компетентностей, які відповідають потребам сучасного суспільства, ринку праці та викликам сталого розвитку.

Важливу роль у формуванні політики магістерської освіти відіграють рекомендації Європейської Комісії, зокрема звіт «Education and Training Monitor 2023», де зазначено, що магістерський рівень має бути спрямований на розширення можливостей особистісного розвитку, професійної мобільності та інноваційного потенціалу випускників. Документ закликає до гнучкості програм, цифрової трансформації навчання та підтримки міждисциплінарних ініціатив.

У звіті «The Structure of the European Education Systems» Eurydice (2022) подається аналіз сучасної організації другого циклу вищої освіти в країнах ЄС, виокремлюються тенденції скорочення тривалості програм, посилення зв'язку з науковими дослідженнями, а також впровадження форм навчання, зорієнтованих на результат.

Європейське агентство із забезпечення якості вищої освіти (ENQA) приділяє особливу увагу якості освіти на магістерському рівні. У Європейських стандартах і рекомендаціях (ESG, 2015) зазначено, що ефективна реалізація магістерських програм повинна передбачати чітко сформульовані результати навчання, механізми внутрішнього і зовнішнього забезпечення якості та взаємозв'язок із національними кваліфікаційними рамками.

Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) у щорічному огляді «Education at a Glance 2023» акцентує увагу на тому, що випускники магістратури в країнах ЄС мають вищі шанси на працевлаштування, більш стабільні професійні перспективи та демонструють більшу адаптивність до ринку праці, ніж бакалаври. Це свідчить про стратегічну важливість удосконалення другого циклу вищої освіти.

У доповіді «Reimagining our Futures Together: A New Social Contract for Education» (2021) UNESCO магістерська освіта визначається як ключова платформа для формування критично мислячих громадян, здатних до інновацій, діалогу й трансформації суспільства в умовах глобальних криз.

Таким чином, провідні міжнародні організації констатують: магістерські програми відіграють важливу роль у підвищенні якості людського капіталу, розвитку інноваційних економік, формуванні стійких та інклюзивних суспільств. Зважаючи на курс України на інтеграцію до Європейського Союзу, реформування магістерської освіти відповідно до наведених вимог є не лише бажаним, а й необхідним кроком для нашої країни, а тому проведення

системного порівняння сучасних тенденцій підготовки магістрів у країнах ЄС та в Україні є актуальним задля врахування ефективних практик до національного контексту.

Дослідження тенденцій підготовки магістрів у країнах Європейського Союзу є надзвичайно актуальним також у контексті нормативно-правових змін, що відбуваються у вищій освіті України. В умовах інтеграції до Європейського освітнього простору, Україна проводить цілеспрямовану модернізацію системи підготовки магістрів, орієнтуючись на кращі європейські практики, стандарти якості та європейські цінності.

На законодавчому рівні основу для функціонування другого рівня вищої освіти становлять Закон України «Про вищу освіту» (2014) та Закон «Про освіту» (2017), які визначають структуру освітніх рівнів, закріплюють компетентнісний підхід, автономію закладів вищої освіти, академічну свободу викладачів та студентів, а також підкреслюють важливість інтернаціоналізації освіти. Євроінтеграційне спрямування модернізації професійної підготовки у закладах вищої освіти України задекларовано в Указах Президента України «Про затвердження Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр.», «Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року» та МОН України «Про затвердження Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня магістра» (2023).

Важливу роль у забезпеченні порівнювальності української магістерської освіти з європейською відіграє Національна рамка кваліфікацій України (2011), яка визначає рівень магістра як сьомий, співвідносний із Європейською рамкою кваліфікацій (EQF).

Також варто звернути увагу, що у Концепції розвитку вищої освіти України на 2021–2031 роки (2021) особливий акцент зроблено на оновленні змісту магістерських програм відповідно до потреб цифрової економіки, міждисциплінарності та глобальної мобільності. Концепція закріплює орієнтацію на європейські підходи до структуризації освітніх програм, системи забезпечення якості, розвитку дуальної та дослідницької магістратури. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності, Положення про підготовку здобувачів ступеня магістра, стандарти вищої освіти, затверджені МОН України, а також рішення НАЗЯВО щодо акредитації освітніх програм є нормативними документами, які спрямовані на поступове зближення з європейською системою вищої освіти, модернізацію освітньо-професійних програм задля підвищення ефективності, прозорості та якості другого циклу вищої освіти в Україні.

Таким чином, національне законодавство підтверджує наявність політичної волі та нормативної бази для реалізації стратегічного курсу на оновлення магістерської підготовки в контексті наближення до європейського простору вищої освіти. На тлі повномасштабної трансформації української освіти, зумовленої як внутрішніми реформами, так і зовнішньополітичними викликами (зокрема процесом євроінтеграції та воєнним станом), дослідження моделей магістерської підготовки в країнах Європейського Союзу набуває

значної актуальності порівняння моделей підготовки магістрів у країнах ЄС та в Україні, і має велике значення для модернізації системи вищої освіти в Україні.

Різні аспекти проблеми підготовки магістрів перебувають у фокусі наукових досліджень як українських, так і зарубіжних вчених. Зважаючи на актуальність модернізації вищої освіти, посилення міжнародного освітнього співробітництва та євроінтеграційний вектор розвитку України, спостерігається зростання наукової уваги до порівняння моделей магістерської підготовки, її змісту, структурних особливостей, інноваційних підходів.

Для дослідження проблеми підготовки магістрів вагомим значення мають праці вітчизняних учених, у яких розкриваються загальні тенденції розвитку вищої освіти, зокрема дослідження з філософії освіти (В. Андрущенко, В. Кремень, В. Огнев'юк, П. Саух та ін.); неперервної професійної освіти (С. Гончаренко, Н. Ничкало, С. Сисоєва та ін.); вищої освіти в умовах суспільних трансформацій (В. Луговий, І. Соколова та ін.); освіти дорослих (Л. Лук'янова); модернізації вітчизняної вищої освіти (О. Бурлаков, І. Пасінович, Л. Плахотнікова, С. Савченко та ін.); впровадження компетентнісного підходу як пріоритетного напрямку реформування системи освіти (О. Пометун, Ж. Таланова, Л. Хоружа та ін.); розвитку інноваційних процесів у вищій педагогічній освіті (М. Братко, Т. Кристопчук, Ю. Янісів), зокрема цифровізації освітнього процесу (В. Биков, С. Литвинова, О. Спірін, В. Осадчий та ін.).

Значний інтерес становить аналіз зарубіжного досвіду розвитку європейської вищої освіти, зокрема реформування вищої освіти у країнах Європейського Союзу. Цьому присвячено такі праці провідних зарубіжних учених: освіта в умовах конфліктів, мультикультурність, права людини в освітньому процесі (К. Аллаф (Carine Allaf)); глобалізація вищої освіти, міжнародна мобільність студентів (Ф. Альтбах (Altbach P. G.)); порівняльна освіта, «тіньова освіта» (репетиторство), політика фінансування вищої освіти (М. Брей (Mark Brey)); освітня політика, управління системами освіти (Х. В. Даел (Henk van Dael)); інтернаціоналізація освіти, освітня політика в ЄС (Г. Девіт (de Wit H.)); економіка та фінансування вищої освіти, механізми оплати навчання (Б. Джонстоун (Brian Johnstone)); розробка навчальних програм, мовна політика в освіті, інновації у змісті навчання (Б. Едамсон (Bob Adamson)); історико-філософські засади порівняльної педагогіки, національна ідентичність в освіті (А. Казаміас (Andreas Kazamias)); філософія освіти, навчальні стратегії в умовах глобалізації (М. Мейсон (Mark Maison)); освітні системи в країнах, що трансформуються; порівняльна освітня політика (В. Міттер (Wolfgang Mitter)); концептуалізація інтернаціоналізації освіти, її моделі та наслідки (Дж. Найт (Knight J.)); освітні реформи, роль освіти у формуванні громадянського суспільства (А. Новoa (Antonio Novoa)); освіта та суспільні зміни, міжкультурна взаємодія в освіті (В. Раст (Val D. Rust)); порівняльні дослідження вищої освіти, мобільність студентів та науковців, міжнародні програми (У. Норт Теїхлер (U. Teichler)); європейська інтеграція вищої освіти, Болонський процес, міжнародна співпраця в галузі вищої освіти

(М. Ван дер Венде (M. Van der Wende)); світові тенденції в освітніх системах, методологія порівняльної педагогіки (Ч. Волгутер (Charl Wolhuter)); педагогічна політика, модернізація навчання (К. Шварц (Karl Schwartz)). У дослідження питань інтернаціоналізації, академічної мобільності, побудови Європейського простору вищої освіти та у розроблення концепцій магістерської освіти вагомий внесок зробили Дж. Найт (J. Knight), П. Скотт (P. Scott), Г. Девіт (H. De Wit), С. Маргінсон (S. Marginson), Б. Вехтер (B. Wächter); розвиток освітньої політики, автономії університетів, динаміки реформ магістратури досліджували Ф. Амарал (A. Amaral), Г. Нів (G. Neave), М. Коган (M. Kogan), С. Робертсон (S. Robertson); вивченням європейської рамки кваліфікацій, впливу Болонського процесу на розвиток вищої освіти, забезпечення якості другого циклу вищої освіти займався Т. Тауч (T. Tauch).

У вітчизняній педагогічній науці відповідна увага надається дослідженням досвіду Європейського Союзу за такими напрямками:

– розвиток освітніх систем у країнах ЄС (О. Локшина, Н. Мосьпан, Н. Ничкало, Л. Пуховська, А. Сбруєва, С. Сисоєва), зокрема транснаціональної вищої освіти у розвинених англomовних країнах (Н. Авшенюк); педагогічної освіти в країнах ЄС (А. Загородня, С. Заскалета, Г. Сотська, О. Стойка, О. Ярова та ін.), у країнах Вишеградської групи – Польща, Чехія, Угорщина, Словаччина (Г. П'ятакова), Німеччини (С. Бобраков, Є. Куркчі), Австрії (Т. Боднарчук), Республіки Польща (А. Загородня, Н. Євтушенко, С. Сисоєва), Фінляндської Республіки і Республіки Польща (О. Сисоєв), Великої Британії (Л. Заблоцька, Н. Рокосовик), у країнах Центральної та Східної Європи (А. Боярська-Хоменко, В. Довжук);

– реформування та модернізація освітніх систем, зокрема вищої освіти у країнах Західної Європи (П. Кряжев, Г. Побережська); університетської освіти Франції, Німеччини, Великобританії (Т. Кучай, А. Максименко, Л. Шаповалова); підготовки магістрів в університетах Швейцарської Конфедерації (А. Заслужена);

– професійної підготовки майбутніх вчителів у країнах Західної Європи (Л. Пуховська), Німеччини (О. Мельник, Л. Чулкова), Республіки Польща (О. Кучай, Я. Мортіз, Р. Мушкета), Данії (А. Роляк), Фінляндської Республіки (К. Котун); експертів у галузі освіти в країнах Європейського Союзу (Н. Пономаренко, І. Тригуб); фахівців з державного управління в країнах Північної Америки і Європи (Ж. Таланова).

Висновки. Таким чином, аналіз останніх досліджень даної проблеми засвідчує, що існуючі праці щодо підготовки магістрів у країнах ЄС, як правило, охоплюють окремі аспекти (структуру, зміст, формати програм), не розглядаючи системної типологізації, критеріїв адаптації чи моделі запозичення. Попри наявність ґрунтовних досліджень, проблема тенденцій підготовки магістрів у країнах Європейського Союзу з метою врахування конструктивних ідей в українському освітньому просторі залишається недостатньо розробленою. Отже, вивчення провідних європейських тенденцій засвідчує, що магістерська освіта виступає визначальним чинником у

формуванні професіоналів високого рівня, здатних забезпечувати поступ інноваційних економік та підтримувати стійкий розвиток суспільства. Україна, орієнтуючись на євроінтеграційний курс, володіє необхідними умовами для узгодження системи підготовки магістрів із вимогами європейського освітнього простору. Запозичення інноваційних підходів країн ЄС та використання наукових здобутків як українських дослідників (В. Андрущенко, В. Кремень, Н. Ничкало, С. Сисоєва, О. Пометун та ін.), так і зарубіжних науковців (Ф. Альтбах, Дж. Найт, Г. де Віт, С. Маргінсон, У. Теїхлер, М. Ван дер Венде та ін.) стане підґрунтям для оновлення освітніх програм, підвищення їхньої результативності та розвитку конкурентного людського потенціалу в Україні.

Використана література:

1. Європейська рамка кваліфікацій. (б.р.). Europass. URL : <https://europass.europa.eu/uk/instrumenty-europass/evropeyska-ramka-kvalifikatsiy>
2. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII. (2014, 1 липня). *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Кабінет Міністрів України. (2011, 23 листопада). Постанова № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (у ред. 2022 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>
4. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII. (2017, 5 вересня). *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
5. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року». (б.р.). URL : <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A>
6. Міністерство освіти і науки України. (2023, 23 жовтня). Наказ № 1050 «Про затвердження Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня магістра». URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-pidgotovku-zdobuvachiv-vishoyi-osviti-stupenya-magistra>
7. Міністерство освіти і науки України. (б.р.). Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр. URL : <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/strategiya-rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-na-2022-2032-roki>
8. Кабінет Міністрів України. (2021, 23 лютого). Розпорядження № 286-р «Про схвалення Концепції розвитку вищої освіти України на 2021–2031 роки». URL : <https://www.kmu.gov.ua/nps/pro-skhhvalennia-kontseptsii-rozvytku-vyshchoi-osvity-v-ukraini-na-20212031-roky-286r>
9. Bray M. (2003). Comparative education in the era of globalisation: Evolution, missions and roles. *Policy Futures in Education*, 1 (2), 209–224. <https://doi.org/10.2304/pfie.2003.1.2.2>
10. de Wit, H. (2011). Trends, issues and challenges in internationalisation of higher education. Centre for Applied Research on Economics and Management, Hogeschool van Amsterdam. Retrieved from : https://aca-secretariat.be/newsletter/trends-issues-and-challenges-in-internationalisation-of-higher-education/?utm_source
11. European Higher Education Area. (2018, May 24–25). *Paris Communiqué. Ministerial Conference, Paris*. URL : <https://ehea.info/page-ministerial-conference-paris-2018>
12. European Commission. (2023). *Education and Training Monitor 2023*. URL : <https://education.ec.europa.eu/document/education-and-training-monitor-2023>
13. Eurydice. (2022). *The structure of the European education systems 2022/23: Schematic diagrams*. Brussels: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency. URL : <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu>
14. ENQA. (2015). *Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area (ESG)*. Brussels: European Association for Quality Assurance in Higher Education. URL : <https://enqa.eu/index.php/home/esg/>
15. OECD. (2023). *Education at a glance 2023: OECD indicators*. Paris: OECD Publishing. URL : <https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/>
16. UNESCO. (2021). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. Paris: UNESCO Publishing. URL : <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707>

References:

1. Yevropeiska ramka kvalifikatsii. (b.r.). Europass. [European Qualifications Frame]. URL : <https://europass.europa.eu/uk/instrumenty-europass/yevropeyska-ramka-kvalifikatsiy> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» № 1556-VII. (2014, 1 lypnia). [Law of Ukraine "On Higher Education" No. 1556-VII. (2014, July 1)]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
3. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2011, 23 lystopada). Postanova № 1341 «Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii» (u red. 2022 r.) [Cabinet of Ministers of Ukraine. (2011, November 23). Resolution No. 1341 "On Approval of the National Qualifications Frame" (as ed. 2022).] URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п> [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» № 2145-VIII. (2017, 5 veresnia). [Law of Ukraine "On Education" No. 2145-VIII. (2017, September 5)]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].
5. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Stratehiiu staloho rozvytku Ukrainy do 2030 roku». Presidential Decree "On Sustainable Development of Ukraine until 2030". (b.r.). URL : <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A> [in Ukrainian].
6. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2023, 23 zhovtnia). Nakaz № 1050 «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro pidgotovku zdobuvachiv vyshchoi osvity stupenia mahistra». [Ministry of Education and Science of Ukraine. (2023, October 23). Order No. 1050 "On Approval of the Regulation on the preparation of higher education applicants of the degree of Master's degree"]. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-pidgotovku-zdobuvachiv-vishoyi-osviti-stupenya-magistra> [in Ukrainian].
7. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (b.r.). Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 rr. [Ministry of Education and Science of Ukraine. (BR). Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2022-2032.]. URL : <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/strategiya-rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-na-2022-2032-roki> [in Ukrainian].
8. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2021, 23 liutoho). Rozporiadzhennia № 286-r «Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku vyshchoi osvity Ukrainy na 2021–2031 roky». [Cabinet of Ministers of Ukraine. (2021, February 23). Order No. 286-p "On approval of the Concept of Development of Higher Education of Ukraine for 2021–2031"]. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-kontseptsii-rozvytku-vyshchoi-osvity-v-ukraini-na-20212031-roky-286r> [in Ukrainian].
9. Bray, M. (2003). Comparative education in the era of globalisation: Evolution, missions and roles. *Policy Futures in Education*, 1 (2), 209–224. <https://doi.org/10.2304/pfie.2003.1.2.2> [in English].
10. de Wit, H. (2011). Trends, issues and challenges in internationalisation of higher education. Centre for Applied Research on Economics and Management, Hogeschool van Amsterdam. Retrieved from : https://aca-secretariat.be/newsletter/trends-issues-and-challenges-in-internationalisation-of-higher-education/?utm_source [in English].
11. European Higher Education Area. (2018, May 24–25). Paris Communiqué. Ministerial Conference, Paris. URL : <https://ehea.info/page-ministerial-conference-paris-2018> [in English].
12. European Commission. (2023). Education and Training Monitor 2023. URL : <https://education.ec.europa.eu/document/education-and-training-monitor-2023> [in English].
13. Eurydice. (2022). The structure of the European education systems 2022/23: Schematic diagrams. Brussels: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency. URL : <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu> [in English].
14. ENQA. (2015). Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area (ESG). Brussels: European Association for Quality Assurance in Higher Education. URL : <https://enqa.eu/index.php/home/esg/> [in English].
15. OECD. (2023). Education at a glance 2023: OECD indicators. Paris: OECD Publishing. URL : <https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/> [in English].
16. UNESCO. (2021). Reimagining our futures together: A new social contract for education. Paris : UNESCO Publishing. URL : <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707> [in English].

M. KOZYR. Masters training in the European Union: the relevance of the study.

The article focuses on a comparative analysis of current trends in master's degree training in the European Union and Ukraine within the framework of the European Higher Education Area (EHEA).

It highlights key transformations such as the competence-based approach, interdisciplinarity, practice-oriented learning models, digitalization, and internationalization of second-cycle study programs. The study emphasizes the need to consider both common European standards and national peculiarities of EU member states' education systems, shaped by historical, socio-cultural, and economic factors. Special attention is paid to international documents (Paris Communiqué, ESG, reports of the European Commission, OECD, UNESCO, Eurydice) that define strategic priorities for master's programs modernization, stressing the importance of developing professional, social, and interdisciplinary competences for sustainable societal development. The paper outlines the Ukrainian legal framework ("On Higher Education", "On Education"), the Strategy for Higher Education Development 2022–2032, the Higher Education Development Concept 2021–2031, and the National Qualifications Framework, which provide the foundation for reform. The role of the National Agency for Higher Education Quality Assurance in aligning Ukrainian master's programs with European standards is also highlighted. The authors underline the relevance of the study in the context of European integration, martial law, and large-scale educational transformation in Ukraine. The analysis of EU experience is shown as essential for adapting effective practices to modernize Ukrainian master's education, enhance graduates' competitiveness, foster mobility, and strengthen their innovative potential. It is concluded that master's education is an important factor in the preparation of highly qualified specialists, able to promote the development of innovative economies and ensure the sustainability of public progress. At the same time, Ukraine, following the European integration direction, has the necessary preconditions for harmonizing the preparation of masters with the requirements of the European educational space.

Keywords: Bologna Process; competence-based approach; digitalization; educational reforms; European Union; internationalization; master's education, trends.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-udu-164.2025.12>

УДК: 376-056.263].011.2:004.738.5:316.722

Куліш Б. Ю.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

Статтю присвячено розв'язанню наукової проблеми формування інформаційно-комунікаційної компетентності (далі ІК-компетентності) учнів старших класів з порушеннями слуху. Визначено організаційно-педагогічні умови формування ІК-компетентності старшокласників з порушеннями слуху. З'ясовано, що формування ІК-компетентності цієї категорії учнів залежить від освітнього середовища, в якому формується ця компетентність і конкретних умов, під впливом яких відбувається освітній процес. Обґрунтовано організаційно-педагогічні умови, які, на нашу думку, сприяють оптимізації освітнього процесу учнів старших класів з порушеннями слуху і спрямовані на координацію, регулювання та забезпечення контролю за процесом формування їх ІК-компетентності. Доведено, що формування ІК-компетентності учнів старших класів з порушеннями слуху залежить від низки організаційно-педагогічних умов організації освітнього інформаційно-цифрового середовища закладу загальної середньої освіти, зокрема, сформованості мотиваційної сфери учнів до використання інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ), рівня ІК-компетентності вчителя, відповідного навчально-методичного забезпечення, добору спеціальних засобів ІКТ, форм і